



FOTO: FÖRSVARETS BILDBYRÅ/ULF PETERSSON

Utbildningen för fallskärmsjägare skapades utifrån erfarenheter som gjordes under Andra världskriget.

Fallskärmsjägarna - femtio år i försvaret

Av Ulf Petersson

Andra världskriget gav en rad lärdomar och innebar stora förändringar, inte minst för Sverige och dess försvar. På Arméstaben i Stockholm satt vid denna tid en ung kapten med uppgiften att skriva ett nytt reglemente.

”Reglemente för strid mot lufttrupp” blev arbetsnamnet och anledningen var den betydelse som små, vältränade, luftlandsatta förband hade haft under krigets slutskede.

Kaptenen hette Nils Ivar Carlborg och

ännu hade han inte en tanke på att han eventuellt skulle hamna i historieböckerna som grundare av Fallskärmsjägarskolan.

Given huvudroll

Nils Ivar Carlborg har haft en minst sagt hektisk helg i Karlsborg. Under de dagar 50-årsjubiléet högtidlighölls innehade denne fantastiskt vitale 89-åring den givna huvudrollen.

Cirka 700 före detta fallskärmsjägare slöt upp för en nostalgihelg och alla visade

de sin uppskattning för jägarfadern.

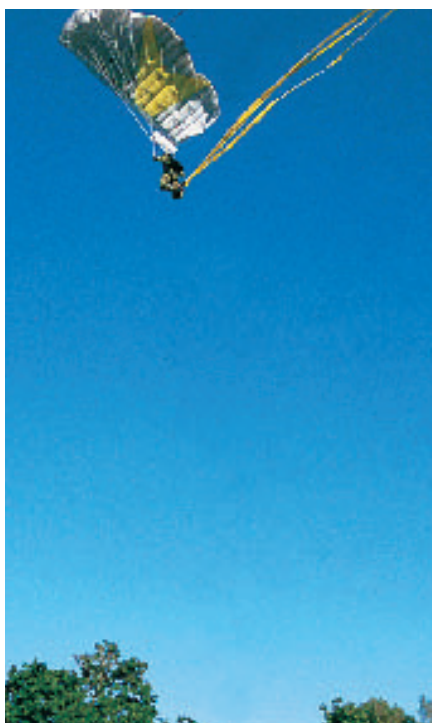
Åter hemma i lägenheten på Östermalm i Stockholm tar han emot Arménytt. Den tropiska värmen håller fortfarande i sig och den plågar.

– Jag hörde talas om en utbildning på Fort Benning i USA och föreslog att vi skulle skicka två personer att genomgå den utbildningen, säger Nils Ivar Carlborg.

Tiden gick utan att det kom något svar från de som bestämde. De två svenskar



Nils Ivar Carlborg grundade Fallschirmsjäger-skolan och blev dess förste chef.



FJS-dagen bjöd på många uppvisningar.

Höger: Jägare med lång tradition.





Fallskärmsjägarnas förmågor är efterfrågade, inte minst internationellt.



Uppställning skedde efter årskull.

som var tänkta för uppdraget befann sig redan i USA men då beslutet dröjde åkte en av dem hem.

– Jag tänkte att kanske jag kunde ta den andra platsen och så blev det. Då hade jag inte en tanke på att vi i Sverige skulle starta en egen utbildning, säger Nils Ivar Carlborg.

Det första intrycket av den amerikanska utbildningen var att den inte passade svenska förhållanden. Pedagogiken var alltför brutal, den byggde på rädsla.

Arméchefen intresserad

– Det vi förstod av den amerikanska utbildningen var att frivilligheten hos soldaterna och den hårda disciplinen gav ett gott resultat. Om vi istället kunde få soldaterna att bli entusiastiska inför uppgiften kunde resultatet bli minst lika bra.

Tidigt under den tre månader långa utbildningen i Fort Benning började tankarna om en egen utbildning ta form. Vid hemkomsten gavs dåvarande arméchefen Ehrensvärd en föredragning och han gillade det han hörde. 1951 hölls en försökskurs och Nils Ivar Carlborg var chef för

projektet.

– Efter den första kursen beslöt vi att värnpliktiga skulle få söka. 1369 pojkar sökte, av dessa gallrades de drygt 90 fram som utgjorde den första kullen.

Nils Ivar Carlborg medger att metoderna vid mönstringen inte höll samma nivå som dagens tester men resultatet av den första kullen blev mycket bra och den höga kvalitén har hållit i sig.

– Dagens fallskärmsjägare är oerhört hårt tränade, bättre utbildade än de var på min tid. Idag är utbildning bättre upplagd, mer vetenskapligt. Jag anser att dagen fallskärmsjägare kan utföra det som är mänskligt möjligt, säger Nils Ivar Carlborg.

Fallskärmsjägarna har funnits i femtio år och de förmågor förbandet besitter efterfrågas, inte minst internationellt. Just nu finns fallskärmsjägare i Afghanistan och i Kosovo.

– Fallskärmsjägarna är framgångsrika för att de är bra soldater. Gamla regementen med stolta traditioner läggs men den här lilla enheten lever vidare.

Nils Ivar Carlborg värjer sig lite då

samtalet kommer in på försvarets omdiriktning. Han anser sig inte vara tillräckligt insatt för att ha en välgrundad åsikt. Men säger att en förändring är nödvändig.

– Det är nog rätt. Vi måste skydda oss mot terrorister och då krävs små, starka och skickliga enheter. Enheter som kan komma in tidigt i olika kriser.

Följde första kullen

Nils Ivar Carlborg följde bara den första kullen som chef för Fallskärmsjägarna. Sedan fortsatte den militära banan med bland annat posten som chef för dåvarande Krigsskolan Karlberg.

Två kadetter som gick skolan under hans tid var Johan Hederstedt och Johan Kihl, senare icke helt obekanta armérepresentanter. Han var också under en period militärattaché i London och kommandant i Stockholm. Men det är för hans gärning vid grundandet av Fallskärmsjägarna han är ihågkommen.

– Jag fick den första tanken på ett nytt förband och fick sedan se det bli verklighet. Det är klart att jag hade önskat en längre tid i Karlsborg. ●



Överste Clarence Jonson ställer sig i enskild ställning då Marinens musikkår spelar Arméns Jägarskolas Marsch, "Friska tag".

Marschen skrevs för I 22 i Kiruna, Lapplands Jägarregemente, för vilken Clarence Jonson var chef.

Nu är han på fallskärmsjägarnas 50-årsjubileum i Karlsborg. Hans eget förband, Lapplandsjägarna, lades ned den 1 juli 2000.

– Första gången jag hörde den här marschen spelas var i regementets aula samma dag som jag avtackades och lämnade Kiruna. Det kändes. ●



Ingemar Gunnarsson, Karlstad, årgång -53

– Det var en lärorik tid. Allt gå att genomföra om bara viljan finns, säger Ingemar Gunnarsson

som är imponerad av dagens fallskärmsjägare och all ny teknik som tillförts förbandet.

– På min tid lärde vi oss mest att springa och spränga.

Ulf Johansson, Avesta, årgång -64

– Man blir lite nostalgisk. Det är sådana här gånger man upptäcker att åren går, nu tillhör man ju fossilerna. Jag minns tiden här som ett jätteslit

men det blev något av en vändpunkt i livet. Man lärde sig att tänja gränserna.



Major Magnus Lindström, kompanichef

– Det finns en oerhörd kapacitet i det här gänget. Jag känner en stark gemenskap, jag tror att man känner sig unik och i den känslan

är fallskärmhoppningen central.



Johan Molin, Trollhättan, 1. pluton

– Det är en speciell stämning här. Alla har gått igenom samma sak och lärt sig att ingenting är omöjligt.

Jag kommer säkert att komma på återträffar. Det blir ett bra tillfälle att träffa gamla kamrater.

Anders Holmström, årgång -66

– Det här är inget vanligt förband, det är ett livslångt nätverk.



Förband med visioner

Anders Emanuelsson är chef för P 7 i Revingehed. En överste med sitt förband mitt i den skånska idyllen, långt från Stockholm, långt från makten. Men det är inte så han väljer att se på saken, för Anders Emanuelsson är det förbandsverksamheten som är kärnverksamheten, inte det som sker i Högkvarteret.

– Jag vill se ett kortare mentalt avstånd mellan Högkvarteret och förbanden. Och vi måste våga ifrågasätta om vi ska gå framåt.

Av Ulf Petersson

För regementschef Anders Emanuelsson är verksamheten på P7 mitt i händelsernas centrum. Det är här på förbandet armén bedriver sin kärnverksamhet. Inte någon annanstans, inte i Stockholm, inte i Enköping.

Det är tydligt att han brinner för det han är satt att utföra. Det råder ingen tvekan om att han ser som sin plikt att på bästa sätt verka för, i första hand, arméns utveckling. Det kan ta sig olika uttryck. Ett var den debattartikel i Dagens Nyheter den 5 februari, där Anders Emanuelsson tillsammans med nio andra ledamöter av Krigsvetenskapsakademien uppmanade försvarsledningen att verka för en öppen diskussion om försvarets framtida utformning.

Debattartikeln tog ordentlig skruv men inte på det sätt skribenterna avsett. Undertecknarna fick motstå hård kritik både internt och utifrån. De blev anklagade för att vara illojala.

– Det ligger i mitt ansvar att på bästa sätt verka för armén. Det sades att vi var emot försvarsbeslutet och att vi var kritiska mot ÖB. Detta är helt fel. Vi förespråkar en försvarsreform. Problemet är att de snäva tidsramarna gör att det inte ges tid till eftertanke. Tidsförhållandena är så snäva att man inte har möjlighet till en



Att överste Anders Emanuelsson tillhör en av Försvarsmaktens "fritänkare" råder det ingen tvekan om, han är tydlig i sina åsikter och han delar gärna med sig av dem.

FOTO: FÖRSVARETS BILDBYRÅ/ULF PETERSSON

ordentlig genomlysning på Högkvarteret. Vi måste få tid till att först utveckla doktriner och koncept, sedan kan man bygga vidare, säger Anders Emanuelsson.

Diskussionen kom igång

Vad som gick snett med DN-artikeln blir bara spekulationer. Rubriken som sattes av DN:s debattredaktion löd "Försvarsreformen har misslyckats".

– Människor fokuserade på rubriken. Där blev det fel. Men då turbulensen lagt sig så kom debatten igång. Det var ÖB:s förtjänst att en diskussion startade. Det skötte han utmärkt, säger Anders Emanuelsson.

Det som tycks ha satt de djupaste spåren hos Anders Emanuelsson är antydningarna om att han inte har varit lojal med sin arbetsgivare. När det kommer på tal blir engagemanget tydligare och orden kommer snabbare.

– Det ligger i mitt ansvar att agera om jag tycker något är fel. Det är att vara lojal. Min lojalitet prövades då jag tvingades lägga ned Hallandsbrigaden.

Framåtanda och stolthet

Framtidsvisionen på P7 är mycket enkelt formulerad: Framåtanda och stolthet. Policyn är om möjligt ännu enklare: Sunt



Det här kommer att bli mycket bra, det är jag säker på, säger kapten Stig Brand om den nys-tartade 90-utbildningen.



FOTO: FÖRSVARETS BILDBYRÅ/ULF PETERSSON

En nyhet för i år på P 7 är utbildningen av ett stridsfordon 90-kompani. Utbildningen av officerare till det kompaniet har genomförts på ett annorlunda sätt, helt i linje med hur Anders Emanuelson vill se hela Försvarsmakten arbeta.

förnuft. Krångligare än så ska det inte vara i Emanuelsons värld.

– Kraften måste komma inifrån. Vi ska vara en lärande organisation med sunt förnuft, styrda av den inre kompassen.

”Empati och respekt”, ”Lärande organisation” och ”Inre kompass”. För att försäkra sig om att det inte bara blir tomma fraser genomförs två gånger årligen en attitydundersökning bland de värnpliktiga på P 7. Avsikten är att se till att verksamheten och visionen har koppling till varandra.

– Undersökningarna visar att vi ligger rätt. Ett bevis för att vårt sätt att arbeta skapar engagemang är att av förra värnpliktskullen på 500 personer så lämnade 125 in intresseanmälan för internationell tjänstgöring.

Fler utbildningsuppdrag

I år blir antalet värnpliktiga 650. En nyhet är utbildningen av ett stridsfordon 90-kompani. Utbildningen av officerare till det kompaniet har genomförts på ett annorlunda sätt, helt i linje med hur Anders Emanuelson vill se hela Försvarsmakten arbeta.

Kapten Stig Brand är en av försvarets mest rutinerade stridsfordon 90-utbildare.

Han blev övertalad av regementschefen att komma till P 7 från Livgardet i samband med att 90-utbildningen lades ned i Kungsängen.

Han ledde en lokal kurs för nio officerare på P 7 på 90-systemet. Kursplanen följde den som gäller för Markstridskolans 90-kurser, den utbildningsväg som är den vanliga. 16 veckor av studier på plats i Revingehed. Fördelarna är många, anser Stig Brand.

– Vi slipper en massa resor, vi kan utnyttja lokala förutsättningar och hela kursen blev som en stor teambuilding för det blivande sjätte kompaniet, säger kapten Stig Brand.

I garaget står raden av nyanlända stridsfordon 90. Dagen innan Arményttis besök startade den första kullen värnpliktiga sin befattningsutbildning. 21 blivande vagnchefer som till första uppgift fick att inventera fordonen.

– Det här kommer att bli mycket bra, det är jag säker på, säger Stig Brand.

– Lägg mer utbildningsuppdrag på förbanden. Vi reser ju upp alla våra pengar i Försvarsmakten. Den enskilde måste få vara längre tid på sitt förband, säger Emanuelson.

Han konstaterar att han själv omsätter

hela sin militära personal på tre år.

Anders Emanuelson har ansökt om ett fyraårigt förordnande som regementschef för P 7 istället för normala tre år. Anledningen stavas engagemang

– Jag är med i process där vi bygger upp ett helt nytt regemente. Det tar fyra år innan förändringarna får genomslag. Dessutom är detta roligt, det är också ett viktigt motiv, säger Anders Emanuelson.

Att Anders Emanuelson tillhör en av Försvarsmaktens ”fritänkare” råder det ingen tvekan om, han är tydlig i sina åsikter.

Vill expandera

Den region i vilket han verkar betraktar han som idealisk. Då andra överväger neddragningar skulle Emanuelson vilja expandera. Det är övningsfälten som riskerar att bli för små menar han, nya system och ny stridsteknik kräver större ytor. Han utesluter heller inte olika former av samarbeten i regionen, med kommunerna eller civila företag.

En Stockholmare som funnits sig så väl tillrätta på landets sydligaste regemente, hur kan det komma sig?

– Likheten mellan mig och Skåningen är tydlig. Vi är båda lika ödmjuka. ●

Förbandsbyte under grundutbildningen



Mattias Haleby och Niklas Hammar är numera inbitna P 7:are.

På Ravlunda skjutfält på Österlen har tolv kompanibefälselever en veckas koncentrerad skjututbildning. Uppe vid det som kallas plattorna, vända mot Knäbäcken, står två stridsvagnar modell 121 till förfogande. Eleverna har ett gemensamt, de ryckte alla in på P 10 i Strängnäs. Sedan lades stridsvagnsutbildningen ned där och samtliga valde att fortsätta utbildningen på P 7.

Gruppen KB-elever hann genomföra sin grundläggande soldatutbildning innan beskedet kom. Den befattningsutbildning för vilka de var uttagna skulle upphöra i Strängnäs. De fick välja, antingen byta befattning eller byta förband till P 7 i Revingehed. Samtliga valde det senare.

– Det har fungerat bra. Ju längre utbildningen har gått desto bättre känns det, säger Mattias Haleby från Trelleborg.

För hans del innebar flytten kortare hemresor. Motsatt förhållande gäller för Niklas Hammar med Stockholm som bostadsort.

– När vi kom hit ville vi visa att vi var

från P 10. Det vi fick med oss därifrån var bra men nu känner vi oss som P 7:are, helt klart, säger Niklas Hammar.

För P 7 gällde det att snabbt planera om för att kunna ta emot gruppen från P 10. Regementschef Anders Emanuelson fick ett telefonsamtal från Ingemar Gustafsson, chef för P 10 i Strängnäs, med en förfrågan om de kunde lösa uppgiften.

– Jag pratade med chefen för stridsvagnskompaniet och tekniska enheten om det fanns möjlighet att planera in gruppen. Vi har ju ett ansvar mot de värnpliktiga, säger regementschef överste Anders Emanuelson.



Fakta/P 7 Revingehed

Förbandet utbildar årligen i stridsvagnstjänst, robottjänst, pansarskyttetjänst, stabstjänst och underhållstjänst.

Utbildningen sker bland annat på Leopard 2, stridsfordon 90, ledningssystem och robotar.

Förbandet finns på Revingehed, två mil öster om Lund.

Här finns landets största pansarövningsfält på cirka 4 500 hektar.

Antal anställda: 350

Antal värnpliktiga: 600

Antal reservofficerare: 500

Regementet uppfördes 1811 under ledning av Johan Fredrik Eek, känd från Fänrik Ståls sägner.

Artister gör nytta i fält



Sverige är det enda land som har en frivilligorganisation för artister. Fältartistföreningen har idag 509 medlemmar och varje sommar anordnar FBU särskilda kurser för artister. Årets kursdeltagare tog tillfället att glädja personal och värnpliktiga på P 7 i Revingehed.

Under september åker en grupp på tolv fältartister till Kosovo, främst för att sprida lite hemlandskänsla i den svenska bataljonen.

Kapten Daniel Borch är basist, fältregissör och chef för den grupp artister som snart åker till Kosovo för att underhålla.

– I första hand är det gemenskapen och en nyfikenhet på den militära miljön som lockar. Att sedan komma ut och besöka olika missioner ger ytterligare dimensioner. Plötsligt så förstår man sammanhangen, bilderna från nyhetsändningarna får en innebörd. Alla artister man pratar med säger att de får en större förståelse, säger Daniel Borch.

Nanne Grönvall är en väl etablerad artist i Sverige, känd inte minst från schlagerfestivalsammanhang. Sommaren har varit fylld av engagemang. Parksäsongen är skördetid för många av landets artister, ändå viker Nanne och många av hennes kollegor en vecka för att oavlönat förkovra sig i ämnen som skyddstjänst, livräddning, vapentjänst och folkrätt.

– Eftersom vi bär uniform så måste vi ha en grundläggande förståelse för det militära, säger Nanne Grönvall som ser fram emot turnén i Kosovo.

14 dagar pågår den och lika många spelningar är planerade. För löjtnant



Kapten Zeid Andersson, till höger, är sångerska, ståupp-komiker och ansvarig för kursveckan i FBU:s regi. Här tillsammans med löjtnant Nanne Grönvall, artist.

Grönvall innebar beslutet att gå med i fältartisterna ett större ställningstagande.

– Jag har alltid sett mig själv som pacifist. Men jag har förstått att arbetet som gör av de internationella styrkorna i Kosovo är ett nödvändigt ont och att också vår uppgift har betydelse.